

**INSTRUKCJA POBIERANIA I PRZESYŁANIA PRÓBEK DO
LABORATORYJNYCH BADAŃ DIAGNOSTYCZNYCH PRZY PODEJRZENIU
OSTREGO ZATRUCIA PSZCZÓŁ ŚRODKAMI OCHRONY ROŚLIN**

Zadanie 42 „Monitorowanie stanu zdrowotnego i strat rodzin pszczelich w krajowych pasiekach” programu wieloletniego PIWet-PIB na lata 2014-2018

W Zakładzie Farmakologii i Toksykologii Państwowego Instytutu Weterynaryjnego - Państwowego Instytutu Badawczego w Puławach w latach 2014 – 2018 prowadzona jest bezpłatna diagnostyka laboratoryjna do 100 przypadków ostrych zatruc pszczoł rocznie.

Podstawą prawną do pobierania materiału do badań przez komisję oraz realizacji badań laboratoryjnych jest Uchwała nr 229/2013 Rady Ministrów z dnia 31 grudnia 2013 r. w sprawie ustanowienia programu wieloletniego „Ochrona zdrowia zwierząt i zdrowia publicznego”, w tym Zadanie 42 „Monitorowanie stanu zdrowotnego i strat rodzin pszczelich w krajowych pasiekach”.

Gromadzenie informacji o zatruciach pszczoł środkami ochrony roślin zakłada art. 73 Ustawy z dnia 8 marca 2013 r. o środkach ochrony roślin (Dz. U. poz. 455). Ponadto na podstawie art. 47 ust. 5 Ustawy z dnia 8 marca 2013 r. o środkach ochrony roślin ogłoszony został krajowy plan działania na rzecz ograniczenia ryzyka związanego ze stosowaniem środków ochrony roślin, który w ramach działania 7 zadania 4 przewiduje utworzenie systemu zbierania informacji o zatruciach pszczoł środkami ochrony roślin. Diagnostyka ostrych zatruc pszczoł środkami ochrony roślin prowadzona poprzez badania laboratoryjne w PIWet-PIB stanowi realizację powyższych zapisów prawnych.

Instrukcja określa:

1. Zasady postępowania przy stwierdzeniu zatrucia.
2. Sposób pobierania próbek.
3. Sposób zabezpieczania oraz przekazania próbki do laboratorium.
4. Sposób postępowania z próbką w PIWet-PIB.

Załącznik 1. Protokół pobrania próbki do badań laboratoryjnych. Podejrzenie ostrego zatrucia pszczoł środkami ochrony roślin.

1. Zasady postępowania przy stwierdzeniu zatrucia

Przy podejrzeniu, że wskutek zastosowania środków ochrony roślin nastąpiło ostre zatrucie pszczół zainteresowany pszczelarz może przy udziale organizacji pszczelarskiej podjąć czynności zmierzające do powołania komisji, której działalność ma doprowadzić do uwierzytelnienia zaistniałego faktu. Skład komisji zgodnie z Uchwałą nr 229/2013 obejmuje pracownika Inspekcji Weterynaryjnej lub lekarza weterynarii wolnej praktyki, pracownika Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa, właściciela pasieki oraz przedstawiciela organizacji pszczelarskiej. Komisja może być fakultatywnie powołana przez Urząd Gminy lub Urząd Miasta właściwy dla zaistniałego przypadku zatrucia pszczół, lub przez osobę mającą wejść w skład komisji.

Zadaniem komisji jest niezwłoczne pobranie materiału do badań, zabezpieczenie i przesłanie go do laboratorium. Ponadto członkowie komisji postępując w ramach swoich kompetencji:

- ustalają liczbę rodzin pszczelich z objawami zatrucia,
- oceniają stan zdrowotny pasieki,
- ustalają szacowaną wysokość szkody w pasiece,
- weryfikują czy na sąsiadujących uprawach, na których mogło dojść do zatrucia, środki ochrony roślin stosowane były w sposób stwarzający zagrożenie dla zdrowia zwierząt,
- w miarę możliwości ustalają właściciela plantacji na której zastosowano środki ochrony roślin mogące stanowić prawdopodobne źródło zatrucia pszczół.

2. Sposób pobierania próbek

- Każdorazowo przed pobraniem próbki należy od pracowników laboratorium uzyskać potwierdzenie o możliwości wykonania bezpłatnych badań laboratoryjnych. W tym celu należy poprzez pocztę elektroniczną kontaktować się z: prof. dr hab. Andrzejem Posyniakiem (aposyn@piwet.pulawy.pl) lub mgr. Tomaszem Kiljankiem (tomasz.kiljanek@piwet.pulawy.pl).
- Próbkę do badań należy pobrać niezwłocznie po wystąpieniu podejrzenia ostrego zatrucia pszczół i powołaniu komisji do jego wyjaśnienia.
- Próbkę do badań laboratoryjnych stanowi ok 1000 martwych pszczół (80-100 g), w wyjątkowych przypadkach na próbkę może składać się mniejsza liczba pszczół (minimum 250). Miejsce zbierania martwych pszczół należy wskazać w protokole.

Istnieje możliwość zbadania zbiorczej próbki pszczoł zebranych z różnych miejsc pasieki. Z danej pasieki badana jest jedna próbka pszczoł.

3. Sposób zabezpieczania oraz przekazania próbki do laboratorium

- Próbki umieszcza się w opakowaniu zabezpieczającym przed ich zanieczyszczeniem bądź uszkodzeniem.
- Opakowanie plombuje się z użyciem plomby zawierającej indywidualny niepowtarzalny numer.
- Próbkę należy niezwłocznie schłodzić/zamrozić.
- Próbkę wraz z wypełnionym protokołem należy wysłać na poniższy adres:

Państwowy Instytut Weterynaryjny - Państwowy Instytut Badawczy
CENTRALNY PUNKT PRZYJĘĆ PRÓBEK
Aleja Partyzantów 57
24-100 Puławy

4. Sposób postępowania z próbką w PIWet-PIB

- Laboratorium potwierdza przydatność do badań dostarczonej próbki.
- W przypadku otrzymania uszkodzonej przesyłki laboratorium może odstąpić od wykonania badań.
- W uzasadnionych przypadkach tj. niepełny skład powołanej komisji, laboratorium zastrzega sobie możliwość odstąpienia od wykonania bezpłatnych badań.
- Sprawozdanie z badań przesłane zostanie do Inspekcji Weterynaryjnej zaangażowanej w pracę komisji.
- Po wykonaniu badań pozostałość po próbce będzie przechowywana przez 1 miesiąc od daty zakończenia badań.

.....
(miejsce, data sporządzenia)

**PROTOKÓŁ POBRANIA PRÓBKII DO BADAŃ LABORATORYJNYCH
PODEJRZENIE OSTREGO ZATRUCIA PSZCZÓŁ ŚRODKAMI OCHRONY ROŚLIN**

Komisja w składzie:

1. Pracownik Inspekcji Weterynaryjnej lub lekarz wolnej praktyki

Pani/Pan.....

2. Pracownik Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa

Pani/Pan.....

3. Właściciel pasieki

Pani/Pan.....

zamieszkała/y w ..... gmina.....

powiat ..... województwo.....

4. Przedstawiciel organizacji pszczelarskiej

.....

Pani/Pan.....

Opis pasieki

1) **Lokalizacja pasieki** (adres, opis sąsiednich upraw oraz odległość od nich itp.)

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

2) **Liczba rodzin pszczelich:**

ogółem w pasiece ..... w tym z objawami zatrucia .....
całkowicie wymarłych .....

3) **Objawy zatrucia**

Komisja w dniu badania sprawy stwierdza, że efekt toksyczny: ustąpił / trwa / narasta*

.....
.....
.....

4) **Stan zdrowotny pasieki** (opisać, czy stwierdzono jakiegokolwiek objawy chorobowe):

.....
.....
.....

Inne okoliczności mogące mieć wpływ na ubytek pszczół:

.....
.....
.....

5) **Szacowana wysokość szkody w pasiece** wynosi (zł) .....
słownie .....

Próbki pobrane do badań laboratoryjnych

Koszty badań laboratoryjnych, po wcześniejszym uzgodnieniu, ponosi Państwowy Instytut Weterynaryjny – Państwowy Instytut Badawczy w Puławach. Badania odbywają się w ramach realizacji zadania W-42 „Monitorowanie stanu zdrowotnego i strat rodzin pszczelich w krajowych pasiekach” realizowanego w ramach programu wieloletniego „Ochrona zdrowia zwierząt i zdrowia publicznego” (uchwała Rady Ministrów nr 229/2013 z dnia 31 grudnia 2013 r.)

Z pasieki uszkodzonego pszczelarza Pani/Pana.....

komisyjnie pobrano próbkę martwych pszczół (zgodnie z instrukcją PIWet-PIB)

zebranych przy ulach

zebranych z dennic

inne / jakie? .....

- wielkość pobranej próbki .....
- numer plomby.....

Zgodnie z oświadczeniem pszczelarza od chwili zauważenia zamierania pszczół do momentu pobierania próbek upłynęło ..... godzin/dni*

Na podejrzonej plantacji Pani/Pana.....*

o obszarze ..... ha, w odległości ..... m w linii prostej od badanej pasieki,

na której uprawiana jest .....

(nazwa roślin i faza rozwojowa)

w trakcie postępowania PIORiN wykazano stosowanie następujących środków ochrony roślin:

.....
.....
.....
.....

ostatni zabieg wykonano ..... w godzinach od ..... do .....

Od czasu stosowania preparatu do chwili pobierania próbek pogoda była:

sucha/słoneczna/mglista/deszczowa/burzowa* .....

Temp. powietrza w zakresie .....°C.

W czasie oględzin na plantacji stwierdzono/nie stwierdzono* obecność martwych pszczół/trzmieli*

W czasie oględzin plantacji stwierdzono/nie stwierdzono* loty pszczół.

Uwagi:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Protokół sporządził: .....

(Data i czytelny podpis)

Z treścią protokołu zapoznali się i jego kopię otrzymali:

Członkowie Komisji:

1..... 2.....
(Data i czytelny podpis) *(Data i czytelny podpis)*

3..... 4.....
(Data i czytelny podpis) *(Data i czytelny podpis)*

Właściciel podejrzanej plantacji*: .....

(Data i czytelny podpis)

Wyniki badań będą przekazane do właściwego Powiatowego Inspektoratu Weterynarii.....

.....

Protokół sporządzono w 2 jednobrzmiących egzemplarzach

1. dla PIWet-PIB
2. dla PIW